

Asia: VN/26873/2024

Lausuntopyyntö: Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpano; työryhmän mietintö

Direktiivin suhde nykytilaan

Mitä huomioita teillä on kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista? Pyydämme arviossanne keskittymään siihen, mitä direktiivi näkemyksenne mukaan edellyttää vähimmäistasolla.

Naisasialiitto Unioni katsoo, että työryhmän arvio perusteellinen ja pääsääntöisesti hyvä. Katsomme kuitenkin, että keskeistä on huolehtia väkivallan uhrien oikeuksien toteutumisesta. Palveluiden tosiasiallinen saatavuus, uhrien tunnistaminen, ennaltaehkäisevä työ, tekijöiden kanssa tehtävä väkivallan katkaisutyö ovat niitä kriteerejä, joilla voidaan arvioida toteutuuko direktiivi kokonaisuudessaan sen tarkoittamalla tavalla.

Istanbulin sopimuksen velvoitteet tulee toteuttaa täysimääräisesti ja erityistä huomiota on kohdistettava haavoittuvassa asemassa oleviin uhreihin, esimerkiksi vammaisiin, maahanmuuttaneisiin, ihmiskaupan uhreihin, kunniaan liittyvän väkivallan uhreihin sekä pakottavan kontrollin uhreihin, joiden mahdollisuus hakea apua voi olla vakavastikin rajoittunut.

Keskeiset ehdotukset

Mikä on näkemyksenne esityksen keskeisistä ehdotuksista ja suhteesta direktiivin edellyttämään vähimmäistasoon? Pyydämme kommentoimaan jokaista kohtaa erikseen kunkin otsikon alle.

-

Asianomistajan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus

Suojelutarpeen arviointi tulisi tehdä ja kirjata kaikissa väkivaltarikosten tapauksissa ja sen tulisi johtaa tarvittaviin toimenpiteisiin. Asianomistajan suojelutarpeen arvioinnissa on olennaista huomioida asianomistajan mahdollinen haavoittuva asema, esimerkiksi vamman tai avuntarpeen vuoksi. Suojelutarpeen arvioinnin lisäksi keskeistä on, että arvio johtaa myös suojeluun tarpeen mukaan. Olennaista on lisäksi, että tunnistetaan sellaiset väkivallan muodot, jotka eivät ole yksittäisiä rikoksia tai fyysistä väkivaltaa. Esimerkiksi pakottava kontrolli, kunniaan liittyvä väkivalta,

pakkoavioliitot tai apuvälineiden pois ottaminen voivat aiheuttaa suurta haittaa ilman näkyviä vammoja.

Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

Naisasialiitto Unioni kannattaa ehdotettua rikoslain muutosta säättää rangaistavaksi henkilötiedon levittäminen toisen terveyden vahingoittamista varten. Teknologiavälitteinen väkivalta on kasvava rikosmuoto, joka kohdistuu sukupuolittuneesti erityisesti naisiin ja tyttöihin, ja lainsäädännön puutteet ovat vakava uhka uhrien oikeusturvalle. Tämä rikoslain muutos ei kuitenkaan ole riittävä toimi. Pakottava kontrolli on kriminalisoitava ja rikoslainsäädäntöä on arvioitava kokonaisvaltaisesti, jotta se ottaisi paremmin huomioon sukupuolittuneen väkivallan ja lähisuhteissa tapahtuvan väkivallan mekanismit Istanbulin sopimuksen mukaisesti.

Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa

Naisasialiitto Unioni kannattaa ehdotusta. On tärkeätä, että asianomistajan lapset ja muut samassa kotitaloudessa elävät ja riippuvaisessa asemassa olevat tunnistetaan ja heitä tarpeen mukaan suojellaan. Lähisuhdeväkivallan vaikutukset ulottuvat tyypillisesti muihin samassa taloudessa asuviin. Pakottavan kontrollin ja/tai kunniaan liittyvän väkivallan tapauksissa lapset voivat joutua myös väkivallan välikappaleiksi esimerkiksi valvomaan perheenjäsentä ja raportoimaan tämän tekemisistä väkivallan tekijälle. Näissä tapauksissa heitä tulisi itseäänkin kohdella uhreina.

Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa

Naisasialiitto Unioni kannattaa ehdotusta yhteystietojen välittämisestä tukipalveluihin. Kynnys hakeutua itse tukipalveluihin voi olla erilaisista syistä korkea ja aktiivinen yhteydenotto palvelusta voi auttaa avun piiriin pääsemistä, yhteydenotot ja palvelut ylipäättään vaativat korkeaa osaamista, jotta ne ovat uhrilähtöisiä ja niitä tarvitsevalle turvallisia.

Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja

Naisasialiitto Unioni kannattaa esitystä. Samalla on tärkeätä, että tämä työ resursoidaan riittävästi. On olennaista, että seurannassa hyödynnetään järjestöjen asiakastyössä kertynyttä tietoa, tilastoja ja havaintoja väkivallan ilmiöistä, palvelutarpeista ja avun hakemisen esteistä. Tulee kiinnittää myös huomiota tasa-arvotiedon tilastotuotannon resursointiin siten, että tilastotuotannon puutteet eivät hankaloita seurantaa. On syytä kiinnittää huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin uhreihin, kuten vammaisiin, maahan muuttaneisiin, kunniaan liittyvän väkivallan ja ihmiskaupan uhreihin.

Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus

Pidämme erittäin tärkeänä ehdotusta säättää lailla hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän velvollisuudesta ylläpitää Seri-tukikeskuksia. Lakisääteisyys mahdollistaa pitkäjänteisyyden ja palveluiden yhdenvertaisen saavutettavuuden koko maassa. Saavutettavuudessa on keskeistä huomioida keskusten maantieteellinen saavutettavuus, fyysinen esteettömyys sekä tiedonsaanti.

Jotta Hyvinvointialueet voivat käytännössä toteuttaa lakisääteiset palvelut, niiden rahoitus on turvattava riittävällä tavalla.

Lisäksi lähisuhdeväkivallan ehkäisytyön rakenteista tulisi säätää ns. "rakennelaki" hyvinvointialueiden eri toimijoiden roolien ja vastuiden selkeyttämiseksi. Ehkäisy- ja tukipalveluiden tulee olla yhdenvertaiset kaikkialla Suomessa ja niiden tuottamisen rahoitus on varmistettava.

Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin

Naisasialiitto Unioni kannattaa Seri-keskuksissa asiointiin maksuttomuutta. On olennaista, että kaikilla eri puolilla Suomea asuvilla, eri äidinkieliä puhuvilla, vammaisilla ja kaikilla muillakin on mahdollisuus käyttää näitä palveluita niitä tarvitessaan. Nämä palvelut tulee resursoida riittävästi, jotta tämä oikeus voi toteutua.

Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Naisasialiitto Unioni korostaa, että direktiivin toimeenpanolle on annettava riittävät resurssit. Naisiin kohdistuvan väkivallan kustannukset kansantaloudelle ovat mittavat ja näitä kustannuksia on omiaan kasvattamaan mikäli tukipalvelut ovat puutteellisia. Uhrien suojeluun, palveluihin, väkivallan ehkäisyyn ja väkivallan katkaisutoimintaan tehtävät investoinnit ovat sekä taloudellisesti että inhimillisesti tarpeellisia. Hyvinvointialueiden ja HUSin taloudellinen tilanne on tiukka. Ilman riittävää rahoitusta on vaarana, että lainsäädännön toimeenpano ei täydessä mitassaan ole mahdollista.

Millaisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan arvioitte esityksellä olevan?

Ehdotukset lisäävät viranomaisten velvollisuuksia, mikä on positiivinen asia, mutta muutosten onnistunut toimeenpano vaatii myös panostusta viranomaisten koulutukseen ja täydennyskoulutukseen naisiin kohdistuvasta väkivallasta ja lähisuhdeväkivallasta.

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Näiden muutosten toimeenpano voi vahvistaa uhrien oikeuksia ja parantaa uhrien turvallisuutta mikäli ne toimeenpannaan riittävällä kunnianhimon tasolla ja resursseilla.

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

-

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Onko jokin muu tapa, jolla direktiivin edellyttämät vähimmäisvelvoitteet voitaisiin toteuttaa?

-

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

-

Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Muut havaintonne ja kommenttinne direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevistä (kansallisista) tarpeista naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

-

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Aromaa Eekku
Naisasialiitto Unioni ry